

Miroslav Kopřiva, architektonické dílo a osobnost (umělecko-historický profil)

(Miroslav Kopřiva, architectural work and personality - artistic-historical profile)

Jan Press

Anotace

Mezi významné architekty středu 20. století náleží také Prof. Ing. arch. Miroslav Kopřiva, humanista, architekt a urbanista moravských a východoslovenských měst, vysokoškolský profesor více než jedné generace moravských, slovenských a východoevropských architektů, iniciátor zavedení regulačních plánů také u menších měst. Nositel myšlenky souladu nové výstavby s prostředím i při využití nových architektonických myšlenek 20. století a propagátor souladu tvaru a konstrukce s přirozeností zejména novodobých materiálů.

Přes významné kladné přínosy v architektuře a urbanismu byl zvláště ponižujícím způsobem z aktivního tvůrčího procesu zlikvidován komunistickým režimem pro své občanské a křesťanské cítění, které vštěpoval svým studentům. Publicistická činnost je mu možná také právě proto dosud dlužna náležitého ohodnocení. Práce, ze které jsou vybrány dvě kapitoly se snaží tuto mezeru zaplnit. Nepodařilo se to však oficiálně.

Předmluva

Česká architektonická tvorba 20. století měla dobrý zvuk v odborné evropské veřejnosti, zejména pak v obou střediscích – z nichž zvláště vynikala brněnská architektura let třicátých. Zcela přirozeně z geografických důvodů již v 19. století pražské kulturní dění tíhlo k Německu a později k Francii, moravské k Římu, ale v 20. století již k Francii. Výhodou českého centra, Prahy, bylo velké množství realizačních příležitostí a tedy i architektů, nevýhodou moravských architektů rozptýlenost příležitostí do relativně malých měst. Tato skutečnost měla také vliv na to, že moravští architekti, ačkoli progresivní i kvalitou tvořili i vůdčí úlohy ve světě uznávaném měřítku, nezískali dostatek publicity, jaká je snadněji možná v Praze.

Další zvláštností moravské kultury je, že má těsnější příbuzenské vztahy k východní Evropě, které se vynikajícím způsobem uplatňují v jiných uměních, ale dočasně po určitou dobu nakrátko sice vytvořily jistou obdivovanou specifiku, ale izolovaly moravskou architekturu od světového dění.

Architektonická literatura tedy zůstává moravské architektuře 20. století, a především význačným architektům mnoho dlužna. Pokud z nich, avšak totéž se děje i v Praze, některé vyzdvihuje, pak ty, jejichž díla se zapojila do linie Le Corbusiera, do linie funkcionalismu – což ovšem nevadí tak, kde je takové prostředí širší. Avšak tam, kde jde o díla ojedinělá, tedy na všech malých městech, jsou ve svém prostředí nápadná upoutávají pozornost spíše svou odlišností, extravagantností, necitlivostí, než organickým dotvořením prostředí.

Pro rozptýlenost děl po malých městech a pro „nedostatek“ provokace, zůstávají nezaslouženě mimo zájem publicistiky i význační tvůrci citlivé architektury, kteří posunují architekturu méně nápadně nikoli formami, ale vlastní podstatou architektonické tvorby, vytváření konzistentního a souladného prostředí, zejména urbanistického a strídme, uměřené estetiky.

Jedním z takových moravských tvůrčích a svým způsobem progresivních architektů, kteří jsou z uvedených důvodů publicistikou opomíjeni, byl. Architekt Miroslav Kopřiva. K jeho nespravedlivému opomíjení, přes jeho velmi rozsáhlé dílo stavební i urbanistické, přes jeho činnost teoretickou a vzdělávací a výchovnou, kterou ovlivnil část generace slovenských architektů na východním Slovensku a celou jednu generaci moravských architektů v Brně, přes jeho četná vítězství a vesměs přední místa v architektonických soutěžích, byl postižen zvláště ponižujícím způsobem také likvidací komunistickým režimem. Zdá se, že toto dědictví má i další důsledky.

Z jeho základních životopisných dat: Narodil se v roce 1894 v Tučapech u Holešova v učitelské rodině. Vystudoval reálku v Holešově a architekturu v Praze s přerušáním vojenským nasazením v první světové válce, takže ve studiu pokračoval až v roce 1918 a diplom získal v roce 1920. Po dvouleté praxi v ateliérech v Praze si v roce 1921 otevřel vlastní kancelář v Brně. Jeho nejplodnějšími léty zde jsou roky 1927- 1935. Nato konkurzem získal místo vedoucího na technickém oddělení v Košicích, a potom na východoslovenské vysoké škole stavitelské založené 1937. Na Slovensku působil až do roku 1947 při stálém bydlišti v Brně. Roku 1947 se stal profesorem na fakultě architektury a pozemního stavitelství v Brně. Vypovězen byl v roce 1966 a v roce 1968 zemřel.

Násilně degradován byl v roce pro své nekomunistické smýšlení a pro náboženské přesvědčení, pro které byla odsouzena také již předtím jeho dcera profesorka i pro své projekční aktivity na řadě kostelů.

Z neuveřejněné umělecko-historické studie o životě a díle Prof. Kopřivy vyjímám dvě kapitoly: Souhrnné umělecko-historické zhodnocení jeho díla a o jeho posledních pracích.

Doc. Ing. arch. Josef Šamánek, C.Sc.

Architektonický výraz

Kopřívovo dílo bývalo dříve hodnoceno z funkcionalistického hlediska, a nejvýše stály budovy obchodního domu Brouk a Babka, kina Jas, komínské Sokolovny, nemocenské pokladny v Uherském Ostrohu, přístavby ke Kuthanově sanatoriu v Tišnově a několik vil – pražská Chocholova a brněnská paní Úlehlové.

V těchto dílech se skutečně Kopřiva jevil jako víceméně čistý funkcionalista; takových děl však měl poměrně málo, a tak si s ním vlastně kritika nevěděla rady a zbytek – či vlastně téměř celé jeho dílo – pomíjela mlčením, neboť se jevil jako určitý konzervativní anachronismus.

Jenomže dnes jsme se už poučili, že funkcionalismus není vyvrcholením architektonických slohů, ale jen jedním ze stylotvorných směrů, který se ostatně, zejména po 2. světové válce, rozpadl do mnoha podružných směrů – a nadto se sám stal brzo předmětem ostré kritiky, a to zejména ve Francii na počátku šedesátých let dvacátého století. Tehdy se začalo volat po nové komplexitě a především v urbanismu byla rychle opuštěna praxe funkčního zónování, vedoucí ke sterilitě městského prostředí a ke ztrátě pocitu městkosti oněmi rozvolněnými zastavovacími strukturami a různých prší-prší zastavovacími systémy obytných sídlišť. Ale kritice byla vystavena i ona průběžná pásová okna, neboť do interiérů propouštějí příliš mnoho luxů, a u nás k tomu přistoupila i oprávněná kritika rovných střech, v našich klimatických podmínkách zdrojů mnoha provozních závad. Opustila se i koncepce strojů na bydlení – ostatně holotypy našich obytných sídlišť jsou smutným důsledkem sociologicky i výtvarně pochybné Le Corbusierovy koncepce a jeho měst – mravenišť.

Nepodlehne-li tedy tomuto jednostranně funkcionalistickému hodnocení, pak se nám Kopřívovo dílo začne jevit podstatně jinak, nebudeme z něho vybírat jen to, co se nám k hodnocení hodí, ale začneme ho posuzovat v jeho celistvosti. Vyjděme tedy k jeho hodnocení právě z tohoto komplexnějšího hlediska a nejprve se pokusme hledat, jakými vlivy Kopřiva ve svém tvůrčím meziválečném období prošel.

Především to byla antika, k níž měl Kopřiva prostřednictvím pražských profesorů a dr. Arch. Z. Pštrosse od studentských let vřelý vztah. Antika mu imponovala svým čistým tvaroslovným výrazem, jímž starověcí architekti dosahovali monumentality i u malých staveb. Na antice Kopřiva zajisté obdivoval i mistrné zasazení staveb do terénu a použití nejen kubických, ale i oblých a segmentových objemů (amfiteátry).

Druhým vlivem byl vliv tzv. národní architektury či toho, co bylo za národní architekturu ve své době považováno a co se dodnes označuje za určitou formu architektonického kubismu – za obloučkový kubismus či rondokubismus, a to ve spojení s vlivy Kolibou šířených prvků lidové architektury, tak jak je například přinášel ve svém díle Dušan Jurkovič, hledající svou inspiraci ve slovenských Čičmanech.

Kopřiva se po škole na počátku dvacátých let přimkl právě k tomuto proudu. A to zcela upřímně a spontánně, celou svou osobností a životním i duchovním programem. Vrcholem tohoto názoru, a to v kladném smyslu, je to zejména komplex – poštovního úřadu a spořitelny v Přerově, právě z těchto důvodů navrhovaný k památkové ochraně. To jsou stavby stylově dokonalé a přesvědčivé, první mistrovská díla tehdy třicetiletého architekta.

Třetím vlivem byl vliv funkcionalistický, který v polovině dvacátých let prudce zasáhl i do Čech a vyvolal zde mezi jiným i generační spory. Mladí – funkcionalisticky už zaměřující se architekti v diskusích vyvolávaných na téma – je architektura umění? Se staršími architekty dovršujícími historizující slohy devatenáctého století chtěli po vzoru Le Corbusierově v architektuře vidět především stroje na bydlení či vykonávání té či oné funkce a opovrhovali oním staromilským tvůrčenským přístupem, který v architektuře viděl především umění.

I Kopřivou příliv nových myšlenek otrásl, a i když on sám se diskusí nezúčastnil, postupně se s novými skutečnostmi vyrovnával a ve svých člancích, jak jsem z nich již citoval, přijímal nové pojetí architektury, ale nikdy přitom neopustil stanovisko starší generace, spatřující v architektuře umění si odzkoušel funkcionalistickou tvůrčí práci, ale šel svou cestou a nedal se svést některými povrchními projevy nového funkcionalistického tvarosloví. Proto například bychom u něho marně hledali pásová okna, která v jeho díle vyskytují se u obchodního domu Brouk a Babka. A to zřejmě na nátlak investorův, protože původní projekt tato okna dělil meziokenními pilířky. Jeho komínská sokolovna a budova nemocenské pokladny v Uherském Ostrohu ukazují, že Kopřiva umí stavět v tomto stylu, ale objekty současně napovídají ještě něco více:

1. Kopřivovi pomohl Le Corbusierův návrat ke stereotomní architektuře k osvobození prostorové fantazie. Od té doby Kopřiva vytváří někdy složité prostorové kreace a jejich průniky, které se stávají neodmyslitelnou podstatou jeho díla a později vrcholí v rozehrátkách hmot u kostela ve Frélichově, u jeho vil i rodinných domů, ale např. i u sokolovny v Moravské Ostravě.
2. Kopřivův smysl pro konstrukci ho nutně vedl k severské architektuře, zejména k německé architektonické škole Bauhausu a jejího prvního představitele Waltera Gropia. V tomto směru jsou nejpřesvědčivějšími doklady některé typy škol a sokoloven, výrobní budovy pro Kablo a firmu Lamplota. Ale zejména pavilony košické výstavy z roku 1938.

3. U kopřivy lze vysledovat i několik dílčích vlivů, např. vliv Wiesnerův projevující se zejména šambránami. Vliv architektury Devětsilu a jeho emocionálního purismu u kina Jas a sokolovny v Komíně. Výtvarné ztvárnění nápisů, logotypů na fasádě; u Tomanovy cukrárny se zase spíše odvolává na poetismus reprezentovaný v Brně J. Kranzem. A konečně vliv J. Víška prozrazují kostelní interiéry členěné kulatými sloupy.

A tak lze shrnout, že Kopřiva ukázal, že umí reagovat na nové podněty, ale zároveň zůstává v intencích jeho vrozeného smyslu pro konstrukci a pro plastické nazírání ztvárňované hmoty.

Kopřivu, původem venkovského chlapce, však neopustila ani láska k venkovu a tak soustředil pozornost právě na malá města a vesnická osídlení. Odtud pochází celá dlouhá řada jeho venkovských kostelů, škol, sokoloven a rodinných domků. Tuto škálu v okresních městech doplňují i veřejné budovy – pošty, městské domy, zdravotnické stavby, peněžní ústavy, hotely. Hlavně pro tato města Kopřiva zpracovával i regulační plány, ačkoliv ukázal, že svými schopnostmi se stačí čestně umístit v tak velké soutěži, jako byla ona soutěž na regulační plán Velkého Brna z roku 1927.

Kopřivu bychom mohli nazvat mistrem drobného měřítka. Jeho objekty tak zapadají do prostředí, že je na první pohled od něho nerozlišujeme, jak tomu bývá pravidlem u čistě funkcionalistických staveb, které v měřítku maloměst působí ne moderně, ale většinou jako nevítaní hosté, se kterými se nikdo neví rady a která dokazují. Jak krátkozraké bylo někdejší měření modernosti.

Jak jedinečně a nenápadně zapadají Kopřivovy objekty do krajiny a prostorů maloměstských náměstí – a naopak bezcitně si v tomto směru počínal např. Bohuslav Fuchs (viz např. spořitelny v Tišnově či Třebíči) nebo Oskar Poříška (spořitelna v Uherském brodě)! Ztěžší si lze představit na návrší nad Buchlovicemi Fuchsovu školu z Brna, Křídlovické ulice. To ostatně nám ukazují dnešní necitlivé přístavky.

Architekt Šamánek ve svém nekrologu z roku 1968 říká, že Kopřivovo dílo je roztroušeno. Ano. Je nenápadné, zapadá do prostředí, souzní s ním, ničím z něho nevybočuje. To pro většinu hodnotitelů je role podružná, ba ponižující. Tvůrce chce vždycky zářit, překvapovat, překonávat, upoutávat na první pohled pozornost, snižovat a ponižovat své okolí, vyvyšovat sám sebe. Nic takového u Kopřivy. Jen skromnost, služba a laskavý vztah, porozumění situaci a jejímu měřítku. A k tomu např. lázeňská mlékárna nebo penzion Rodina v Luhačovicích, obecná škola v Rajnochovicích nebo kostel ve Frélichově, to jsou architektonické šperky, prosté, jednoduché, ale zářivé a mistrně zasazené do terénu svého prostředí.

A tak zatímco většina architektů vychází ze své individuality a snaží se její tvářnost vtisknout prostředí, jež svým způsobem případně někdy i znásilňuje, Kopřiva naopak vychází z individuality prostředí a hledá s ním soulad. A to je celé tajemství jeho rozsáhlé a opomíjené tvorby, a právě tímto pojetím nakonec poráží i velké individuality.

A ještě zcela na závěr – jak zvláštní jsou lidské osudy a jejich rozchody a souběhy: Kopřiva i Fuchs jsou dětmi venkova a oba se už v chlapeckých letech setkávali na realce v Holešově, ale hned ve svých prvních veřejných akcích – soutěži na regulační plán města Prostějova, později na regulační plán Velkého Brna se stali rivaly, aby se v závěrečné části jejich tvůrčího života jejich osudy opět spojily – tentokrát na brněnské technice, kde teď už společně získali v padesátých letech první cenu na dům pionýrů v Ostravě a kterou (pozn. redakce: fakultu architektury) společně v témže roce 1959 byli nakonec z politických důvodů nuceni opustit.

(str. 102 – 107).

Poslední léta

V létě 1958 se profesor Kopřiva zúčastnil velké důležité akce, neboť se jednalo o SSSR, byla to tzv. moskevská soutěž na experimentální obytný mikrorajon v nově budované čtvrti Čerjomušky, kde se tehdy i ruští architekti pokoušeli prolomit panelový stereotyp. Z nařízení tehdejšího Státního výboru pro výstavbu byly sestaveny tři kolektivy – jeden z pražské techniky, vedený Karlem Janů, další v Bratislavě, v čele s Milanem Škorupou, a třetí na brněnské technice, kde byl tímto úkolem pověřen Kopřiva, který si za spolupracovníky zvolil tehdejší asistenty – Ivana Rullera a Jaromíra Sirotku.

Těžištěm soutěžního úkolu byl návrh na byt po roce 1970. V březnu 1959 byla u nás uzávěrka prvního stadia zpracování, při níž státní komise zhodnotila tři předběžné návrhy a rozhodla, aby se pražský tým připojil k bratislavskému, takže na závěr po příslušných připomínkách byly zpracovány dva projekty – brněnský Kopřivův a bratislavský.

Dne 30. září měly být soutěžní projekty odevzdány.

Jenomže nastala vpravdě zmatečná situace, způsobená tím, že Kopřiva spolu s několika dalšími profesory – Fuchsem, Rozehnalem a Grimmem, se stali na technice, kterou začal ovládat arch. Meduna, politicky nežádoucími osobami.

Zde je nutno se opět vrátit zpět do minulosti k roku 1956, onomu roku prvního velkého politického uvolňování komunistického bloku – nejprve v Polsku, pak v Maďarsku, kde liberalizační proces rychle přešel v otevřenou revoluci, vzápětí v říjnu 1956 však sovětskými tanky a letectvem krvavě potlačenou.

Jakmile se komunistické režimy tehdejších satelitních zemí SSSR z tohoto šoku vzpamatovaly, zejména u nás se začalo s upevňováním kádřů, a to formou tzv. třídních prověrek. Na jejich základě mnoho osob z téměř všech pracovišť muselo odejít, zpravidla k manuální výrobě, neboť byly shledány jako politicky nespolehlivé, či jak se tehdy říkalo, neměly kladný vztah k socialistickému režimu.

Tento svým způsobem novodobý hon na čarodějnice byl samozřejmě rozpoután i na brněnské technice, kde se rektorem stal obávaný arch. Meduna, tvrdě likvidující v řadách profesorských i studentských, a snažící se zde obklopit hloučkem odborně sice na nízké úrovni, ale zato politicky pevných kádřů. V oběť tehdy museli padnout Fuchs, Rozehnal, Grimm – a samozřejmě i Kopřiva, a to i se svými asistenty, kteří pracovali na moskevské soutěži – Rullerem a Sirotkem.

Jak urážlivě přitom příslušné kruhy postupovaly, budu demonstrovat přímými citacemi úředních dokumentů z té doby:

23. května 1959 sděluje rektorátu VUT tehdejší děkan fakulty architektury a pozemního stavitelství Doc. Ing. arch. Dr. František Korvas:

„Děkanát FAPS YVUT v Brně podává návrh na rozvázání pracovního poměru se soudruhem Prof. Ing. arch. Miroslavem Kopřivou k 31. 8. 1959. Rozvázání pracovního poměru je navrhováno po vzájemné dohodě v důsledku zvýšených požadavků kádrových a politických, kladených na učitele vysokých škol. K této dohodě došlo po rozhovoru se jmenovaným za účasti předsedů FV KSČ a FV ROH“.

Vzápětí zřejmě následoval propouštěcí dopis rektorátu Kopřivovi, který není uložen v archivu VUT.

Načež se vůči tomuto dopisu Kopřiva ohradil a rektoru Medunovi obratem 22. června adresoval tuto repliku:

„V příloze Vám vracím Váš výnos datovaný dne 25. května 195 (našel jsem ho na psacím stole dne 19. června t.r.) a to z toho důvodu, že jeho znění neodpovídá skutečnosti.

Když bylo mně oznámeno vedením naší školy, že dnem 31. srpna 1959 má být se mnou rozváznán pracovní poměr, žádal jsem, aby bylo uváženo, zda nemohl bych nadále působit jako učitel dálkového školení. Na to bylo mně oznámeno doc. Fr. Korvasem, děkanem FAPS toto: „Bylo rozhodnuto, že další pedagogická činnost nebude Vám povolena“

Z tohoto výroku a dále z toho, že nikdo mě nežádal o souhlas s rozvázáním pracovního poměru, je zřejmé, že nejde o rozvázání pracovního poměru mezi mnou a vedením VUT po dohodě se mnou, ale děje se tak na základě rozhodnutí, jehož důvody nejsou mně známy.

Jelikož po celou dobu mého dlouholetého působení na vysokých školách snažil jsem se pracovat poctivě a svědomitě a nikdy nebyly vzneseny námitky proti mé učitelské nebo občanské činnosti, žádám o sdělení důvodů, pro které má být se mnou předčasně rozváznán pracovní poměr.

Pozastavuji se dále nad tím, že propouštěcí list není podepsán rektorem, ale pouze administrativními zaměstnankyní rektorátu za správnost, ačkoli jmenovací dekret obdržel jsem osobně podepsaný prezidentem republiky“.

Dne 30. června na Kopřivův dopis reagoval Meduna novým listem tohoto znění:

„Zprošťuji Vás dnem 31. července 1959 vedení katedry pozemního stavitelství I. fakulty architektury a pozemního stavitelství Vysokého učení technického v Brně. Současně zastavuji dnem 31. července 1959 výplatu příplatku na vedení katedry“

Situaci do velké míry odhaluje přípis děkana Korvase z 16. července téhož roku neznámému adresátovi:

„K vašemu přípisu ze dne 1. 7. 1959 sděluji, že Dekret rektorátu pro prof. Kopřivu byl doručen děkanátem FAPS dne 19. 6. 1959, avšak prof. Kopřiva odmítl potvrdit zení o doručení potvrdit.

Děkanátem FAPS bylo s. prof. Kopřivovi oznámeno následující: Na učitele vysokých škol po stránce politické kádrové jsou kladeny stále vyšší požadavky. Zvláště nyní, kdy jde o dovršení výstavby socialismu a uskutečnění kulturní revoluce. Z toho důvodu došlo k hodnocení

práce učitelů, při kterém se dospělo k názoru, že prof. Kopřiva i přes svoji odbornost nemá předpoklady pro pedagogické působení na fakultě, K tomuto závěru došly orgány na škole a fakultě; z toho důvodu navrhuji prof. Kopřivovi odchod k 30. 8. 1959 formou vzájemné dohody. S. prof. Kopřiva se dotázal, zda může působit na dálkovém studiu. K tomu bylo děkanem řečeno, že činnost pedagogická na dálkovém studiu je považována za rovnocennou řádného studia po všech stránkách a tudíž nelze přání prof. Kopřivovi vyhovět.

Prof. Kopřiva nakonec souhlasil s odchodem s úvahou přechodu do výzkumu k navrženému termínu.“

Touto situací byl zřejmě znepokojen Státní výbor pro výstavbu, jehož náměstek rektoru Medunovi poslal přípis dne 24. července 1959, kde rekapituloval, že jde o vládní úkol pro SSSR a jeho splnění je bezpodmínečně nutné. Vyřešilo se to šalomounsky tak, že Kopřiva byl na neurčito převeden do výzkumu s platem odborného asistenta.

Uvědomme si, že Kopřiva ze těchto okolností dokončoval se svými asistenty projekt, i když všichni tři byli existenčně ohroženi. O jakém pocitu odpovědnosti a o jaké svědomitosti je toto svědectví!

Brněnští projektanti vyřešili experimentální čtrnáctipodlažní dům jako deskový objekt – třítrakt s kolektivními formami bydlení, v přízemí a 2. nadzemním podlaží s provozy příslušného vybavení.

Kopřiva se Sirotkem a Rullerem skutečně termín do 30. září splnili a jejich projekt byl do Moskvy odeslán. Rektor Meduna nelenil a už 12. října 1959 rozvázal s Kopřivou pracovní poměr.

Projekt Kopřivova týmu nicméně získal v Moskvě 2. místo. Ale to už žádný z jeho projektantů na technice nebyl. A nebyl tam ani už ani profesor Fuchs, Rozehnal, Grimm. Čistka byla provedena. Kopřiva tehdy dovršil svých 65 let. Věru vhodný dar komunistického režimu.

Předčasně penzionovaný Kopřiva však ani v těchto chvílích svého života nerezignoval a věnoval se zejména psaní úvah o historické a moderní architektuře a o materiálech budoucnosti. Takovou úvahu mu v roce 1966, tedy dva roky před smrtí, uveřejnila Architektura ,CSSR.

V tomto článku - spíš hluboké úvaze – Kopřiva zdůrazňuje, že v minulosti to nebyla vždy ekonomická základna (oblíbené rčení marxistických ideologů), která ovlivňovala architekturu, ale často tomu bylo právě naopak – architektonická dobová forma ovlivnila způsob konstrukce.:

„V těchto případech docházelo nejen ke změnám konstrukcí, ale i ke změnám celého stavebního systému, ovlivněného architektonickou formou. Takovým příkladem je přechod z románského slohu do gotického. V odlehčených gotických stavbách přišly k slovu v daleko větší míře pálené cihly, než tomu bylo v předcházejícím stavebnictví. Místo kamenných staveb románských jsou poprvé v historii architektury budována gotická stavební díla skeletovým systémem. Nosné konstrukce pilířů, sloupů, klenebných pásů, vyzdívaných z kamene, jsou často doplňovány odlehčenými zdmi a a klenbami cihelnými“

Dnešní architekti naopak dosud v dostatečné míře nedovedou využívat technologicky nové materiály, příkladem je samotné užití betonu:

„A tak jsme byli svědky toho, jak po dobu téměř půl století byxly z tvárlivého betonu zhotovovány desky a trámy, tvary odvozené ze dřeva. Ještě dnes se zhotovují z betonu truhlíkové trámy. A nosníky tvaru válcových nosičů, odvozené z oceli. Pro vyzdívaní stěn vyrábějí se ještě dnes mnohde bloky, znásobující velikost a tvar pálených cihel.

Zatímco tvárlivosti betonu nebyl vůbec využíváno, sloužila druhá význačná vlastnost betonu, vysoká pevnost, pouze k tomu, aby budovy kubických tvarů byly budovány jako objekty výškové, nebo aby byly vyvinuty kubické prostory o velkých rozponech

.....
.....
.....
.....

I ve stavebnictví musíme dospět k tomu, abychom mohli vyrábět ve velkých seriích prefabrikáty tak lehké aby bylo možno dopravovat je i na velké vzdálenosti, a tak přesné aby bylo možno montovat je s milimetrovou přesností. Takového stadia prefabrikace můžeme dosáhnout jen tehdy, když přestaneme vyrábět prefabrikáty z těžkých, hrubých a obtížně tvárlivých hmot přírodního původu a nahradíme je hmotami lehkými a tvárlivými, umožňujícími velkou přesnost montáže, jež je možno připravovat fyzikálními nebo chemickými pochody. Architektonické formy stavebních děl, montovaných z takových prefabrikátů, poskytnou novou tvář stavebním dílům, jak nás o tom, přesvědčují budovy s obvodovým pláštěm ze závěsných panelů“

A Kopřiva zdůrazňuje, že „trojice nových stavebních hmot: lehké kovy, lehké betony a plastické hmoty, tvoří skupinu staviv poměrně lehkých, trvanlivých a především snadno tvárných. Bohatou paletu jejich vlastností je možno fyzikálně nebo chemicky poměrně snadno usměrňovat a přizpůsobovat nejen pro vžitě funkce, ale hlavně pro funkce nové.

K budovám realizovaným v těchto nových architektonických formách v zahraničí, patří především díla Saarineny, Jonsona, Nerviho a Niemayera“

Stavební materiály minulosti – kámen, dřevo, cihla vedly architektky ke kubizujícím formám. Ale i v minulosti se snažili o realizace staveb zaoblených forem:

„Je zajímavé, že i v době, kdy konstrukce staveb byly sestavovány z kubických prvků přírodního původu, včleňovali architekti s úspěchem do přírodního i urbanistického prostředí stavby zaoblených forem, jako amfiteátry, rotundy, oblé věže nebo kopule i jiné sakrální nebo občanské objekty; jakoby tím chtěli proklamovat harmonii oblých stavebních forem s podobnými tvary v jejich okolí.

V současné době, kdy zaoblené formy staveb vycházejí z tvárných staviv a prefabrikáty oblých tvarů jsou neekonomičtějšími stavebními prvky nových lehčích funkčních konstrukcí, byl kompoziční rejstřík projektantů neobyčejně obohacen. Dospívá se tak někdy k řešení, jež nebylo dříve dosažitelné“.

To už je samotný závěr Kopřivovy celoživotní práce. Dva roky nato dne 11. března 1968, ostatně v předvečer pražského jara 68 a v den volby prezidenta Svobody doplňujícího tak tým Dubčeka, Smrkovského a Černíka, náhle umírá.

(str. 92 – 97)

Klíčová slova a předmětová hesla

Architektura; Biografie; Komunismus; Kopřiva Miroslav; Projekty; Slovensko; Učitelé; Urbanismus; Vysoké učení technické Dr.E.Beneše Brno;

Pramen:

Press, Jan: Miroslav Kopřiva, architektonické dílo a osobnost. Diplomní práce, Masarykova univerzita v Brně, Filosofická fakulta, kat. filosofie. Brno 2002, 110 str., rejstříky, 83 vyobrazení. :

Copyright: Jan Press, e-mail: jan.press@seznam.cz.